

ACROBATIE **of** **acrobatiek?**

Het verschil in circuskritiek
tussen Nederland en Vlaanderen

Oktober 2023. Het traject Schrijflab *Circus of Critics*, een initiatief van de Nederlandse Stichting Domein voor Kunstkritiek, gaat van start. Samen met zes Nederlanders zal ik als enige Vlaming het komende half jaar ondergedompeld worden in het schrijven van circuskritiek, een kunst die nog in haar kinderschoenen staat. In Nederland misschien zelfs nog meer dan in Vlaanderen, of net niet? De taal mag ons dan wel binden, maar kijken we in Nederland en in Vlaanderen ook op dezelfde manier naar circuskritiek?

TIJDENS

de eerste bijeenkomst op het festival Circolo in Tilburg worden we verwelkomd in een ronde tent met gekleurde vlakken, een circustent. Nederlands journalist en recensent Joost Goutziers is gastdocent en geeft een introductie over het huidige circusveld en de plaats van circuskritiek daarin. Joost neemt de leiding, maar laat vooral veel ruimte aan de deelnemers om input te geven over de geschiedenis van circus en het huidige circusveld. Hieruit blijkt dat er geen eenduidig antwoord is over wat nu allemaal tot dat circusveld behoort en dat er heel wat antwoorden en verschillende visies zijn. En dat is helemaal oké voor deze oude (?), nieuwe (?) kunstvorm. Want wat is circus vandaag nu eigenlijk? Vul dat gerust zelf in en laten we er vooral ook over uitwisselen.

“Mijn conclusie: circustechnieken kan ik hier maar beter in het Engels uitspreken dan in het Frans, dat is meteen een stuk makkelijker in de communicatie.”

Doorheen het traject komen uiteraard de verschillen in onze gezamenlijke taal naar boven. Zo hebben ze het in Nederland over ‘modern circus’, terwijl ik spreek over ‘heden-daags circus’ en zij staan ‘drie hoog’, terwijl onze acrobaten een ‘*colonne à trois*’ doen. Wij spreken over acrobatie, dat in Nederland eigenlijk acrobatiek is, en een Chinese mast gebruiken ze in Nederland niet, wel de Chinese pole. Mijn conclusie: circustechnieken kan ik hier maar beter in het Engels uitspreken dan in het Frans, dat is meteen een stuk makkelijker in de communicatie. Een circuswoordenboek zou toch een handigheid zijn. Liefst in een stuk of vijf verschillen-

© Jan Castermans

de talen en dialecten.

Als enige Vlaming tussen een groep Nederlanders merk ik dat er regelmatig naar mij gekeken wordt: 'Hoe gaat dat in Vlaanderen? Want jullie staan toch een pak verder dan wij? Met jullie eigen Circusdecreet en een erkend en gesubsidiëerd steunpunt voor circus. Wat verstaan jullie onder modern circus en hoe kijken jullie naar animatie?' Dat animatie volgens het Vlaamse decreet niet onder circus valt, stuit op onbegrip. 'Waarom zou circusanimatie op straat niet evenwaardig zijn aan een voorstelling in de *blackbox*? Dat is toch net waar het allemaal vandaan komt? Wat circus net circus maakt?'

In Vlaanderen heeft circus zeker meer erkenning gekregen op beleidsniveau, maar net daardoor krijg ik tijdens het traject het gevoel dat we in Vlaanderen enger naar circus zijn gaan kijken. Zo'n decreet legt nu eenmaal een

“In Vlaanderen heeft circus zeker meer erkenning gekregen op beleidsniveau, maar net daardoor krijg ik tijdens het traject het gevoel dat we in Vlaanderen enger naar circus zijn gaan kijken.”

↑
Een colonne à trois of drie hoog?
Acrobatie door Compagnie XY.

↑
Cie XY op Gothenburg Dance and
Theatre Festival.

aantal voorwaarden op om onder circus te vallen, wat ook wil zeggen dat er grenzen zijn aan wat circus is, althans voor de erkenning onder het decreet. Voor de start van het traject begreep ik niet goed hoe een kritiek te schrijven over een circusvoorstelling waarin truc na truc na truc getoond wordt zonder dat er een rode draad in de voorstelling te vinden

is. In Nederland verdient elke circusvoorstelling een kritiek. Getuige daarvan is de plek van Kerst- en Wintercircussen in Nederland, elk jaar een groot succes waarover in heel wat media publicaties verschijnen.

Binnen het Nederlandse traject ligt de nadruk op het schrijven en elkaar daarover feedback geven. Zo komen ook schrijfster Gerda Blees en theatermaker en -schrijver Saskia de Haas langs om de deelnemers onder te dompelen in beschrijvend schrijven. Dat wordt helemaal anders opgevat in het Vlaamse traject circuskritiek (dat liep in 2024) waarin het veel meer gaat over samen kijken en praten over de inhoud van voorstellingen, over het analyseren van de scenografie en de zoektocht naar de intenties van de maker. Circuskritiek in Vlaanderen neigt voor mij meer naar de theaterkritiek waar het proberen doorgronden van de maker en diens voorstelling, die ontleden en kaderen een belangrijke plek inneemt. Dit terwijl het in Nederland gaat over het schrijven, het beschrijven van circusacts en -voorstellingen en het diepere effect dat die op de kijker hebben. Maar misschien heeft dat verschil net veel te maken met die kijker, die ook de lezer is van circuskritiek. Misschien is het publiek wel anders binnen de Vlaamse, erkende circussector? Anders dan de veel bredere Nederlandse circussector, waar nog geen vereisten zijn om binnen een decreet te vallen en waar voornamelijk invulling gegeven wordt vanuit een grote liefde voor alle vormen van circus. ●

© Compagnie XY

“Circuskritiek in Vlaanderen neigt voor mij meer naar de theaterkritiek waar het proberen doorgronden van de maker en diens voorstelling, die ontleden en kaderen een belangrijke plek inneemt. Dit terwijl het in Nederland gaat over het schrijven, het beschrijven van circusacts en -voorstellingen en het diepere effect dat die op de kijker hebben.”